

Skrivelse om åtgärder mot undermålig sjukhusmat samt om behovet av en oberoende granskning och utvärdering av genomförd kostupphandling

Landstingsfullmäktige uppdrog i maj 2007 till landstingsstyrelsens produktionsutskott att genomföra en upphandling av nytt kostförsörjningssystem. Nu har det visat sig att beslutet att starta den första delen av upphandlingen – avseende hela Karolinska universitetssjukhuset, Södertälje sjukhus och Danderydssjukhus – inte fattats av produktionsutskottet. Detta står helt i strid med landstingsfullmäktiges beslut.

Beslutet att starta och slutföra upphandlingen har istället fattats av landstingsstyrelsens förvaltning. Produktionsutskottets ordförande har, enligt egen utsago (SvD 090516), varit fullt informerad om detta och hållits löpande informerad om de olika stegen i upphandlingen. Det förefaller som om utskottets ordförande på eget bevåg har valt att utforma upphandlingen i direkt dialog med förvaltningen och aktivt valt att inte föra vidare frågan för erforderliga beslut i utskottet i enlighet med landstingsfullmäktiges delegation.

Sedan den 1 april gäller därför ett avtal mellan landstinget och Sodexo AB och kostförsörjningen på Karolinska universitetssjukhuset, Södertälje sjukhus och Danderyds sjukhus. Det har redan visat sig att kvaliteten brister i en mängd avseenden.

Personal och patienter på de sjukhus som har infört den nya kosten vittnar om stora problem. Matlådor sprängs, patienter klagar på matens kvalitet och att den är oaptitlig, sjukhusen får fel leveranser, hanteringen är tidskrävande för den sjukvårdande personalen och maten serveras i oaptitliga svarta plastlådor till svårt sjuka patienter med dålig aptit. Dessutom finns omkring 20 E-nummertillsatser i varje portion mat.

Det beslutsunderlag som låg till grund för landstingsfullmäktiges beslut förutskickade att ett pilotprojekt skulle genomföras och att utvärderingen av detta skulle ligga till grund för upphandlingen. Detta för att ”förhindra förgävesinvesteringar”, som det uttrycktes i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande. Så blev emellertid aldrig fallet i den upphandling som de facto genomfördes av förvaltningen och produktionsutskottets ordförande. Utvärderingen inväntades inte. Hade upphandlingen skötts i enlighet med landstingsfullmäktiges beslut skulle många av de problem som nu blivit sorglig verklighet sannolikt sannolikt kunnat undvikas.

Utvärderingen av pilotprojektet pekar nämligen bland annat på:

- ”att ur patientsäkerhetssynpunkt och för att undvika allvarliga tillbud måste innehållet i maträtterna deklarerats på etiketterna på portionsförpackningarna/soppförpackningarna. Denna information bör inte enbart finnas i brukarmanualen. Avdelningspersonalen måste på ett enkelt sätt kunna välja bort olämpliga rätter vid de vanligaste intoleranserna.”
- ”att systemet med att välja maträtter och ett begränsat utbud av rätter passar inte alla patientgrupper såsom äldre sjuka patienter och patienter med lång vårdtid.”
- ”för att bättre kunna tillgodose patienternas behov bör Steamplicitykonceptet utvecklas ytterligare med ett större utbud av maträtter, desserter och soppor inkl vegetariska rätter och maträtter med anpassad konsistens. Även portionsstorlekarna bör utvecklas.”
- ”att matsystemet tar längre tid vad gäller mathantering på avdelningarna än ett bricksystem. Köksassistenter/motsvarande med god utbildning behövs därför för mathantering i avdelningsköket.”

Maten är en av grundpelarna för människans hälsa. Bra mat stärker kroppen, ger energi och kraft att leva. På samma sätt kan mat med fel innehåll göra oss sjuka. Mat som inte tilltalar ögat, näsan eller gommen kan få oss att tappa aptiten. För en sjuk människa är det avgörande att maten bidrar till tillfrisknandet. Kroppen behöver näring och rätt sorts energi för att läka och bekämpa infektioner. Maten är en oerhört central del av behandlingen och tillfrisknandet.

Kostförsörjningen måste därför passa även de svårast sjuka och de patienter som är inlagda längre tider. Dåligt näringsintag leder bland annat till risk för komplikationer, återinläggningar och längre rehabiliteringstid.

En övervägande majoritet av patienterna som ligger inne på sjukhusen är mycket svårt sjuka. När man är så sjuk som patienterna som ligger inlagda på Stockholms sjukhus är, påverkas ofta aptiten till det sämre. Då måste maten kunna vara en källa till glädje. Att bli serverad mat i en svart plastbytta kan knappast räknas som en upplevelse. Att inte få ta del av innehållsförteckningar på sjukhusmaten är ett hårt mot den sjuka, och direkt farligt för den som är allergisk eller överkänslig. För ett barn som redan innan sin sjukdom var kinkig med maten, måste den ångkokta fisken och broccolin i svart plastbytta te sig som ett oöverstigligt hinder.

En avgörande förutsättning för att upphandla leverantörer är alltid att ett tillräckligt stort antal aktörer visar intresse, så att en egentlig marknad föreligger och därmed att en verklig konkurrenssituation råder. Men i den nu genomförda upphandlingen har enligt uppgift bara ett enda företags anbud funnits med i processen. Detta förhållande måste analyseras grundligt av landstingsstyrelsens förvaltning. Det begränsade intresset är uppenbarligen negativt för kvaliteten i den redan genomförda upphandlingen, men det finns skäl att oroa sig även för de prismässiga effekterna av bristfällig konkurrens.

Det är patienterna och personalen som nu drabbas av den taffliga och häpnadsväckande dåliga hantering som präglat handläggningen av landstingsfullmäktiges beslut om ny kostförsörjning. Det är patienterna som tvingas äta mat ur svart plastlåda med upp till 20 E-nummertillsatser per portion. Och det är personalen som får hantera missade leveranser och sprängda matlådor.

Allt arbete med att utvidga detta matexperiment till fler avdelningar och andra sjukhus måste därför omedelbart stoppas. En oberoende granskning av hela processen måste snabbt komma till stånd. En ordentlig och fristående patient- och personalvärdering av den nya matleverantören är ett måste.

Den genomförda upphandlingen är en skandal. Landstingsstyrelsen måste omedelbart vidta åtgärder för att reda ut ansvaret för de fel som begåtts och för att förbättra kvaliteten på patienternas mat.

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att stoppa all vidare implementering av det nya kostförsörjningssystemet tills kvaliteten förbättrats

att genomföra en omfattande och oberoende undersökning av hur patienter och personal upplever den nya sjukhusmatens kvalitet

att utreda hur antalet tillsatser i maten kan minska

att vidta åtgärder för att se till att kosten för de svårast sjuka på sjukhusen prioriteras särskilt och att andra mer flexibla lösningar tas fram för denna grupp jämfört med vad den nya leverantören för närvarande erbjuder

att säkerställa att produktionsutskottet är den instans som fattar besluten rörande nytt kostförsörjningssystem och ges full information om den fortsatta processen

att skyndsamt genomföra en oberoende granskning av de missförhållanden som uppdragats i genomförd upphandling och varför utvärderingen av försöken med kylmatsproduktion på Karolinska Huddinge inte fick ligga till grund för upphandlingsunderlaget

att resultatet av granskningen underställs landstingsfullmäktige i juni för ställningstagande och ansvarsutkrävande

att produktionsutskottets ordförande snarast avkrävs en redogörelse för sin roll i upphandlingsförfarandet och att landstingsstyrelsen utkräver erforderligt ansvar för det inträffade.

Stockholm dag som ovan

Ingela Nylund Watz

Dag Larsson

Lars Dahlberg

Anna Kettner

Johan Sjölander

Tove Sander

Kristina Söderlund

Jan Jogell

Tomas Rudin